

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

2

1905

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ÉDITIONS
BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.Υ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Διόρθωσις εἰς τὸ Χρονικὸν τοῦ Φραντζῆ. Ἐν τῷ Χρονικῷ τοῦ Γεωργίου Φραντζῆ ἐκδ. Βόννης σ. 62, 16 κ. ἰ. ἀναγι-
νώσκουμεν τάδε· ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπρακτος ἐπὶ τὴν Κωνσταν-
τινούπολιν ἐπανεστρεψεν ἐπὶ ἔτους αὐε' Σεπτεμβρίου ιγ'.
Λέγονται δὲ ταῦτα περὶ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπιστροφῆς τοῦ
αὐτοκράτορος Μανουὴλ Παλαιολόγου ἐκ τῆς περιοδείας ἐν τῇ Ἑσπε-
ρίᾳ. Καὶ γνωστὸν μὲν εἶνε, ὅτι ἀπέπλευσεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως
τελευτῶντος τοῦ 1399, τὸ δὲ ἄγγελμα περὶ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ 28
Ἰουλίου 1402 ἤττης τοῦ Βαγιαζίτου ὑπὸ τοῦ Ταμερλάνου τὸ πείσχειν
αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ ἐν τάχει εἰς τὸ Βυζάντιον περιῆλθεν εἰς αὐτὸν,
ἐν Παρισίοις διατριβόντα, τὴν 1 Νοεμβρίου 1402 (le jour de la
Toussaint ἐκ γαλλικῶν μεσαιωνικῶν πηγῶν παρὰ *Berger de Xivrey*
Mémoire sur la vie et les ouvrages de l'empereur Manuel Pa-
léologue ἐν τοῖς *Mémoires de l'Institut de France. Académie*
des Inscriptions et Belles-lettres. Τόμ. ΙΘ', 1853, μέρ. 6' σ.
114). Ἀναχωρήσας δ' ἐκ Παρισίων τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ
αὐτοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ Γε-
νούσης, ἐνθα διέτριψεν εἴκοσιν ἡμέρας, Φλωρεντίας, πιθανῶς Ῥώμης,
Φερράρας, Βενετίας, Μεθώνης καὶ Μυστρᾶ. Ἀπήτησε δ' ἡ ἱκανῶς μα-
κρὰ αὕτη περιοδεία ἀρκετὸν χρόνον, ἀλλ' ὄχι βεβαίως τρία σχεδὸν ἔτη,
ὅσα παριστάνεται καταναλώσας ὁ Μανουὴλ κατὰ τὸ ἀνωτέρω χωρίον
τοῦ Φραντζῆ, μαρτυροῦντος, ὅτι ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν 13
Σεπτεμβρίου 1405. Καὶ ἀγνοοῦμεν μὲν ἀκριβῶς τὴν διάρκειαν τῆς ἐν
ταῖς διαφόροις πόλεσι διατριβῆς τοῦ Μανουὴλ, πλὴν τῆς ἐν Γενούῃ,
ὡς καὶ τὸν χρόνον τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφίξεως, ἀλλὰ πάντως
ὁ αὐτοκράτωρ, ἐπιειγόμενος νὰ ἐπιστρέψῃ, οὐδαμοῦ ἐχρονотρίβησε, καὶ
κατὰ ταῦτα ἡ περιοδεία αὐτοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ παρετάθῃ πλέον τῶν

ἔξ ἢ ἑπτὰ ἐν ὄλῳ μηνῶν, ὥστε πάντως τὸν Μάιον ἢ τὸ πολὺ τὸν Ἰού-
 νιον τοῦ 1403 εὐρίσκειτο ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καὶ ὁ μὲν Lebeau
 καὶ ὁ εἰδικώτερον περὶ τοῦ Μανουὴλ γράψας Berger de Xivrey δὲν
 ὀρίζουσι τὸν χρόνον τῆς καθόδου, ἀνακριβῶς δὲ λέγει τὸν Μανουὴλ
 ἱπιστρέψαντα περὶ τὰ τέλη 1402 ὁ *Zinkeisen* (*Geschichte des
 osmanischen Reiches in Europa*. Τόμ. Α' σ. 414), ὁ δὲ *Muralt*
 (*Essai de chronographie Byzantine* σ. 781) ἀναγράφει τὴν 13
 Σεπτεμβρίου 1402, παραπέμπων εἰς τὸν Δούκαν ἐκδ. Βόννης σ.
 78, 10 κ. ἐ., ὅστις οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ χρόνου τῆς καθόδου, καὶ εἰς
 τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν χωρίον τοῦ Φραντζῆ. Ἄλλ' ὁ μὲν Φραντζῆς
 φαίνεται ὀρίζων ὡς ἡμέραν τῆς καθόδου τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1405,
 ὁ δὲ *Muralt*, διδὼν τὸ ὅλως ἐσφαλμένον ταύτης τῆς χρονολογίας
 παρὰ τῷ Φραντζῆ, αὐθαιρέτως καὶ οὐχ ἤττον σφαλερῶς παραλαμ-
 βάνει μὲν ἐξ αὐτοῦ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν μῆνα, μεταβάλλει δὲ τὸ ἔτος
 εἰς τὸ 1402, ὅτε μεμαρτυρημένως ὁ Μανουὴλ εὐρίσκειτο ἐν Παρισίοις.
 Ἄλλὰ πῶς ὁ Φραντζῆς, ὅστις ἐγίνωσκεν ἄλλως ἄριστα τὰ κατὰ τὸν
 αὐτοκράτορα, καίτοι αἱ χρονολογίαι αὐτοῦ εἶνε πολλάκις ἐπισφαλεῖς,
 καθ' ἃ θέλω ἀποδείξει ἄλλοτε, ὑπέπεσεν εἰς οὕτω δεινὸν χρονολογικὸν
 λάθος; Τὸ λάθος δὲν προέρχεται ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τῶν χειρογράφων,
 καθ' ἃ ἐξεδόθη μέχρι τοῦδε τὸ Χρονικὸν τοῦ Φραντζῆ, τοῦ Μονα-
 χείου 239 καὶ τοῦ Παρισιακοῦ Suppl. 80, ἰκείνου μὲν γεγραμμένου
 τὸν δέκατον ἕκτον, τούτου δὲ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα ὑπερμεισοῦντα.
 Ἄλλὰ κέκτημαι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου ἄλλον κώδικα τοῦ Φραντζῆ,
 ὃν ἠγόρασα προερχόμενον ἐξ Ἠπείρου, γεγραμμένον μὲν τὸν δέκατον
 ἑβδομον αἰῶνα, πλείστας δ' ὅσας ἔχοντα διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἄλλων
 γνωστῶν, περὶ οὗ θέλω γράψαι ἄλλοτε διὰ μακρῶν, ὅστις καὶ ἐν τούτῳ
 τῷ χωρίῳ διδάσκει τὸ ὀρθόν. Τὸ χωρίον ἔχει ἐν αὐτῷ οὕτω· ὄθεν
 ἄπρακτος εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἐπανέστρεψεν :~ "Ἐπιταί
 δι Κεφῶν ις^{ον}, οὗ ἡ ἀρχή· Ἐπὶ ἔτους γοῦν αὐε' Σεπτεμβρίου
 ιγ^η : ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ὁ ἀμυρᾶς Μπαγιαζήτης κατὰ τῆς
 Πελοποννήσου τὸν Γιακοῦπ πασιᾶν, καὶ τὸν Βρανέζην ἀπέ-
 στείλει. Κατὰ ταῦτα ἡ χρονολογία δὲν ἀποτελεῖ τὸ τέλος τοῦ κε-
 φαλαίου τοῦ Α' βιβλίου, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ις', ἧτις, πλὴν τῆς λέ-
 ξεως ἑστειλε ἀντὶ τοῦ ἀπέστειλε, ὁμοίως ἔχει καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς
 Βόννης. Ἄρα ἡ στρατεία τῶν Τούρκων εἰς τὴν Πελοπόννησον ὀρίζε-

ται παρὰ Φραντζῆ ἀρξαμένη τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1405, καὶ ἐν τούτῳ συγχεομένων γεγονότων τοῦ 1397 πρὸς μεταγενέστερα. Τοῦτο δὲ συνέβαινε κατ' ἐμὴν γνώμην πάντως καὶ ἐν ἄλλοις κώδιξιν ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν εἰς ἣν καὶ ὁ ἐμὸς· ἀλλ' ἄλλα ἀπόγραφα, οἷα τὸ Μονάχειον καὶ τὸ Παρισιακόν, τὴν χρονολογίαν ἐκείνην τὴν προφανῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 15' κεφαλαίου ἀναφερομένην παρέλαβον εἰς τὸ τέλος τοῦ 15', καθ' ἃ καὶ αἱ ἐκδόσεις, καὶ ἐπήνεγκον τὴν νῦν παρατηρουμένην σύγχυσιν. Ἄλλως δὲ εἶνε προφανές, ὅτι τὸ χρονολογικὸν τοῦτο σημείωμα ἦτο καθ' ὅλου παρέμβλητον εἰς τὴν φαν τοῦ πρωτογράφου τοῦ Φραντζῆ, γραφέν ἴσως ὑπ' ἄλλης χειρὸς, ὡς ἀποδεικνύει τὸ γεγονός, ὅτι ὁ μὲν Φραντζῆς χρονολογεῖ συνήθως ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἐν τῷ χωρίῳ δὲ τούτῳ ἔχομεν σωτήριον ἔτος. Ἀπὸ δὲ τῆς φας μετεπήδησεν ἔπειτα τὸ σημείωμα ἐν τισι τῶν κωδίκων εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 15' κεφαλαίου, ὅπου καὶ ἀνήκειν, ἐν ἄλλοις δὲ σφαλερώτατα εἰς τὸ τέλος τοῦ 15'.

— **Διορθώσεις εἰς μεσαιωνικὸν ἔγγραφον τῆς μονῆς Ἰθάκας.** Ἐν τῷ Codex diplomaticus Cavensis Τόμ. Δ' (1877) σ. 57 ἀρ. DLXXV εὑρηται ἐκδομένον ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1005, δι' οὗ ὁ πρεσβύτερος τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Νικολάου Κωνσταντίνος πωλεῖ εἰς τὸν Θεόδωρον Κηναπιάρη κτῆμα κείμενον πλησίον τῆς μονῆς. Τὸ πωλητήριον τοῦτο εἶνε ἐκδομένον καὶ παρὰ τῷ *Trinchera* (*Syllabus membranarum* σ. 13) καὶ ἐν μέρει παρὰ τῷ Σπυρ. Ζαμπελίῳ (Ἰταλοελληνικά σ. 93-94). παρ' ᾧ ἀναγινώσκειται Ῥεναπιερην ἀντὶ Κηναλιάρη. Ἀντιβελῶν δὲ τῷ 1877 τὸ ἔγγραφον τοῦτο πρὸς τὴν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς ἰταλικῆς ἐκείνης παρὰ τὴν Νεάπολιν μονῆς ἀποκειμένην πρωτότυπον περγαμηνὴν, εὑρον τὰς ἐξῆς διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἐκδόσεων· α') ἐν στ. 13 τῆς σ. 57 τοῦ Codex diplomaticus Cavensis ἀντὶ χραιοσθαρία, τὸ πρωτότυπον ἔχει ταρία, τοῦθ' ὅπερ ἀναγνωστέον χρυσοταρία ἢ μᾶλλον χρυσοῦ ταρία. Ταρίον δὲ εἶνε λέξις γνωστοτάτη, σημαντικὴ σταθμοῦ. Ἴδε *Ducange Glossarium mediae et infimae Graecitatis* ἐν λ. Τάριον· ponderis apud medicos species. *Trinchera Syllabus*. Πιν. σ. 622 ἐν λ. Ῥarenus. Χρυσοῦν ταρία διαχαράγματα χηλναδας τῆσσαρα ἀναγινώσκομεν ἐν τισι τῶν παρ' αὐτῷ ἔγγράφων τοῦ ἔτους 1176 ἐν σ. 246. Καὶ ἐν τῷ χωρίῳ δὲ τούτῳ τὸ χρυσοῦν γραπτέον χρῆ-

σοῦν, εἰ μὴ χρυσοῦ· β') ἐν στ. 20 ἀντί τοῦ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν γραφέντος σήκνος ἢ περγαμνῆ ἔχει σκῆνος ἤτοι σκῆνος· γ') ἐν στ. 24 οἱ ἐκδοταὶ ἔγραψαν ἢ χλεύης ἢ . . . ἀντί τῶν ἐν τῇ περγαμνῇ ἢ χλεύης ἢ δελεασμοῦ. Τὰς αὐτὰς ἐσφαλμένας γραφὰς εὐρίσκομεν καὶ παρὰ τῷ Trinchera, ὁ δὲ Ζαμπέλιος, παρ' ᾧ λείπουναι τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ προμνημονευθέντος πωλητηρίου, γράφει ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ χρυσοθαρία.

— **Μακάριος Ἀσπροφρύδης.** Ὁ κ. Krumbacher ἐν σ. 498 τῆς *Geschichte der Byzantinischen Litteratur* (ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Β' σ. 179) ἀναγράφει τὴν ἐν τῷ Βιενναίῳ Cod. Phil. Gr. 166 (Nessel) ἐπιγραφὴν συνταγματίου, ἔχουσαν ὡς τοῦ μακαρίου ἱερομονάχου τοῦ ἀσπρόφρυδος ἐκφράσις εἰκόνας τῆς ἱσταμένης ἔμπροσθεν ἐν τῷ ναῶ τῆς ὑπερευλογημένης θεοτόκου τῆς ἐπονομαζομένης νέα περίδλεπτος, κοινῶς δὲ μονὴ τοῦ χαρσιανίτου. Ὁρθότατα δὲ παρατηρεῖ, ὅτι παρὰ τὴν δῆθεν ἐν λογίᾳ γλώσση γενικὴν ἀσπρόφρυδος ὁ Μακάριος ἐπισημαίνεται πάντως Ἀσπροφρύδης. Τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς *Liber de animalibus* φέρων ἐπιγραφὴν τοῦ μακαρίου ἱερομονάχου τοῦ ἀσπρόφρυδος περιλαμβάνεται ἐν τινι κώδικι τῆς βιβλιοθήκης Μάρκου Μαντούα Βενεβιδίου ἐν Παταυίῳ. Ἴδε *Tomasini Bibliothecae patavinae manuscriptae publicae et privatae. Utini. 1630 σ. 103* Προσθέτει δὲ ὁ Tomasini τὸ σημεῖωμα *Philes est*, εἴτε πράγματι πεισθεὶς ἐκ παραβολῆς, ὅτι τὰ περὶ ζῶων τοῦ Ἀσπροφρύδη συμπίπτουσι πρὸς τὰ *Περὶ ζῶων* ιδιότητος τρίμετρα τοῦ Μανουὴλ Φιλῆ, εἴτε ἀπλῶς εἰκάζων τοῦτο, πιθανῶς ἢ ἀπιθάνως. Τῆς συγγραφῆς ταύτης τοῦ Ἀσπροφρύδη τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν δὲν γινώσκω, οὔτε αὐτὸς ἰδὼν τὸν κώδικα, οὔτε εὐρών που αὐτὴν ἑλληνιστί.

— **Ἀθανασίου κτίστου Μετεώρων ποιήματα.** Ἐν τῷ ἀνωνόμως ὑπὸ *Todd* ἐκδοθέντι *Catalogue of the materials for writing, early writings on tablets and stones, rolled and other manuscripts and oriental manuscript books, in the library of the honourable Robert Curzon at Partham in the County of Sussex* (Ἐν Λονδίῳ 1819), βιβλίῳ ἐκδομένῳ μετὰ πινάκων πανομοιότυπων, μνημονεύεται ἐν σ. 26 ἑλληνικὸν χειρόγραφον ἐπὶ χάρτου ὑπ' ἀρ. 8, περιέχον *Poems by St. Athanasius of Meteora and a kind*

of metrical chronicle; small quarto. From the monastery of Meteora, near Larissa, in Albania; it is of the fifteenth century.

Τὰ χειρόγραφα πάντωντα εἰς τὸν Curzon εἶνε κατατεθειμένα νῦν ἀπλῶς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου· καίτοι δὲ δὲν ἀνήκουσιν εἰς αὐτὰ, ἐπιτρέπεται οὐχ ἥττον ἢ χρῆσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν λογίων. Κατὰ δὲ τὰ προθύμως γράφοντά μοι ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ τμήματος τῶν ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καικιλίου Σμιθ, ἀπαντήσαντος εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐρώτησίν μου, τὸ παρὰ τῷ Todd περιγραφόμενον χειρόγραφον φέρει νῦν ἀριθμὸν 99 ἐν τοῖς τοῦ Curzon καὶ σύγκειται ἐκ φύλλων 76, ἐχόντων μέγεθος 14,23 × 9,16 ἐκτετατόμετρα.

— **Τὸ ἐν Ζακύνθῳ Γερακαρεῖον.** Ὁ κ. Σπυρίδων δὲ Βεγγής ἐν ταῖς Ἱστορικαῖς σημειώσεις περὶ σταφίδος ποιεῖται μακρὸν λόγον περὶ τῆς ἐν Ζακύνθῳ τοποθεσίας Γερακαρίου (Παρνασσῶ Τόμ. 15, 1893 - 4, σ. 73 κ. ἐ.). Λέγει δ' ὅτι ἐγράφετο παλαιότερον Γερά Καρύα καὶ Γερά Καρύο, ἰταλιστὶ δὲ Gera Cario καὶ Gera Caria. Ἀπορρίπτων δὲ τὸ ἐκ τοῦ φυτοῦ **ἱέρακας** ἢ ἐκ τοῦ πτηνοῦ **ἱέραξ** ἢ ἐξ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος ἔτυμον καὶ ἀπίθανον θεωρῶν τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὀνόματος ἐκ τῶν ἱερῶν καρίων ἢ πηγαδίων φερόντων ἰδίαν συσκευὴν πρὸς ἄρδουσιν τῶν λαχανοκήπων, ποιεῖται λόγον καὶ περὶ τῆς ἐκ καρύων ἔτυμολογίας. Αναφέρει δ' εἶτα, ὅτι ὁ μκακαρίτης ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Διονύσιος Λάτας (Σιών ἀρ. 14) ἐγράψεν, ὅτι κατὰ παράδοσιν ἰωνομάθησαν Γερακαρύα, διότι ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, περιβαλλόμενος ὑπὸ καρῶν, ὧν τὰ κάρυα ἔδιδον οἱ ἱερεῖς ὡς ἱερά εἰς τοὺς προσερχομένους. Ποιούμενος δὲ μνεῖαν καὶ τῆς γνώμης τοῦ Barbiani (ἐν τῷ Dizionario Storico - Mitologico. Ἐν Λιβούρνῳ 1834 Τόμ. Ε' σ. 1821), καθ' ἣν τὰ Γερά καρύα προέρχονται πιθανῶς ἐκ τοῦ ἱερά Καρνεῖα, ἅτινα καὶ νομίζει τελούμενα ἐκεῖ ἐν τῇ ἀρχαιότητι πρὸς τιμὴν τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος, ἐκθέτει τὰ περὶ εὐρέσεως ἀρχαιοτήτων ἐν τῷ τόπῳ. Περαιτόναι δὲ τὴν περὶ τοῦ ὀνόματος ζήτησιν ἐπιλέγων τάδε· «Ὁ καιρὸς θέλει βεβαίως μᾶς ἀποδείξει δι' εὐρήματος ἀρχαίου εἴτε δι' ἐγγράφου πόθεν παράγεται ἡ ἱερά Καρύα ἢ τὰ ἱερά Κάρυα ἢ τὸ Γερακαρίο. Τοῦτο μόνον εἶνε βέβαιον καὶ ἐπισήμως ἐξηκριθωμένον, ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους δὲν ἦτο ἀκατοίκητον μέρος».

Καὶ περὶ μὲν τῆς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα σχέσεως τοῦ τόπου ἀφίνω ἄλλους νάποφανθῶσιν. Ἄλλ' ἢ προέλευσις καὶ ἐννοια τῆς τοπωνυμίας εἶνε σαφειστάτη, καὶ ἀπορῶ πῶς ὁ κ. δὲ Βιάζης, παραδραμῶν τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν, παρεπλανήθη ματαίως εἰς ἄλλας ζητήσεις. Τὸ ὄνομα εἶνε μεσαιωνικόν, καὶ τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως συνδέεται πρὸς αὐτὸ δὴ τὸ πτηνὸν τὸν ἱέρακα, οὗ μνημονεύει μὲν ὁ κ. δὲ Βιάζης, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως ἀπαρτίθη διαρρηθὴν τὴν ἐξ αὐτοῦ παραγωγὴν τῆς τοπωνυμίας. Γερακαριὸν κατὰ τὴν ζακυνθιακὴν προφορὰν ἢ Γερακαριὸν κατὰ τὴν, παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἑλλήσιν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ Ἱερακαριεῖον. Πρόκειται δὴ ἄρα περὶ τόπου, ἐν ᾧ ἐτρέφοντο ἱέρακες χάριν κυνηγεσίων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Ἱερακάρι(ος) δὲ ἦτο ὁ ἱερακοτρόφος, καὶ ἐκ τῆς λέξεως ταύτης προῆλθε τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα Γερακάρις. Ἦτο δὲ ἡ ἱερακοτροφία διαδεδομένη κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους παρ' Ἑλλήσιν οὐχ ἦττον ἢ ἐν τῇ Δύσει, ὁ δὲ ἰατρός Δημήτριος ὁ Πεπαγωμένος συνέταξε τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα κατ' ἐντολὴν τοῦ αυτοκράτορος Μιχαὴλ Α' Παλαιολόγου ἴδιον βιβλίον Περὶ τῆς τῶν ἱεράκων ἀνατροφῆς τε καὶ θεραπείας. Πλὴν δ' αὐτοῦ ἔχομεν καὶ ἀνώνυμον, ὑπὸ τοῦ Hammer-Purgstall τῷ 1840 ἐκ τινος βιενναίου κώδικος ἐκδεδομένον Ἱερακοσόφιν εἰς ἰατρείαν ὀρνέων καὶ εἰς κοπὰς καὶ χρῶμα οἶον ζαγάνων, φαλκονίων, πετритῶν, ἱερακίων, τζουρακίων καὶ ὄξυπτερύγων. Ὡς δ' ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ εὐρίσκομεν πλὴν τῶν ἱερακίων καὶ τὰ φαλκόνια, οὕτω καὶ ἐν τῇ Διηγῆσει τοῦ Βελθάνδρου καὶ τῆς Χρυσάντζας γίνεται μνεῖα κυνηγεσίου διὰ φαλκωνίου ἐν στ. 791 κ. ε. Καὶ ἐν τῷ ἐπυλλίῳ δὲ τοῦ Λυθίστρου καὶ τῆς Ῥοδάμνης γίνεται κατ' ἐπανάληψιν μνεῖα κυνηγεσίων δι' ἱεράκων (γεράκιν). Κατὰ ταῦτα τὸ Γερακαριεῖον ἢ τὰ Γερακαριεῖα τῆς Ζακύνθου οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ Fauconnerie Βυζαντινοῦ τινός ἢ Φράγκου ἀρχοντος ἐν τῇ νήσῳ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Ἀναλόγως δ' ἔχομεν ἐν Γερμανίᾳ πλείστας ὄσας ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱεράκος Falken συνθέτους τοπωνυμίας, Falkenau, Falkenbach, Falkenberg, Falkenburg, Falkendorf, Falkenfels, Falkenhagen, Falkenhain, Falkenham, Falkenrehde, Falkenstein, Falkenstein, Falkenthal, Falkenwalde καὶ ἄλλας.

E.γ.Δ. τῆς Ε.Π.Ι.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

— **Ἰωάννης Κοττούνιος ὁ Μακεδών.** Τὸν Ὀκτώβριον 1904 ἡ πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου προεκήρυξεν, ὅτι κατὰ κοινοποίησιν τοῦ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παταίου (Padua) οἱ κεκτημένοι τὰ ἐν τῇ προκηρῦξει αὐτοῦ ὀριζόμενα προσόντα ἐκαλοῦντο, ὅπως ὑποβαλῶσιν ὑποψηφιότητα ὑποτροφίας ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Ἰωάννου Κοττούνιου. Πολλοὶ δὲ ὑπῆρξαν, καθ' ἃ ἐγνώσθη, οἱ ὑποβαλόντες τότε τοιαύτας αἰτήσεις εἰς τὸ ἰταλικὸν ἐκεῖνο Πανεπιστήμιον.

Ἐπῆρξε δὲ ὁ Κοττούνιος Μακεδὼν ἐκ Βερροίας, γεννηθεὶς μὲν περὶ τὸ 1577, εἰς τὴν λατινικὴν δ' ἐκκλησίαν μεταστάς· σπουδάσας δ' ἐν τῷ ἑλληνικῷ κολλεγίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐν Ῥώμῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ 1617 μέχρι τοῦ 1630 ἐδίδαξε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βοωνίας, ἀπὸ δὲ τοῦ 1630 μέχρι τοῦ θανάτου, ἐπελθόντος τῷ 1658, ὑπῆρξε καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Παταίου, ἐν ᾧ ἄλλως εἶχε σπουδάσει καὶ τὴν ἰατρικὴν καὶ τύχει τοῦ διπλώματος διδάκτορος τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Περὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἅτινα πλὴν τῶν ἑλληνικῶν του ἐπιγράμμάτων εἶνε θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ, γραφέντα λατινιστί, ὡς καὶ περὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Παταίῳ ἰδρυθέντος Κοττούνιανου ἑλληνομουσείου ἴδε Κ. Σάθαν (ἐν Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ σ. 301 κ. ἑ.) Χ. ἐν βραχείᾳ βιογραφίᾳ ἐπιγραφομένη «Ἰωάννης Κοττούνιος ὁ Μακεδών, εὐεργέτης τῶν Ἑλλήνων» (Ἡμερολόγιον καὶ σεληνοδρόμιον τοῦ ἔτους 1894. Βενετία. Ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ τυπογραφείου ὁ Φοῖνιξ σ. 49-53) καὶ ἰδίως τὸν *Em. Legrand* (Bibliographie Hellénique . . . au dix-septième siècle. Τόμ. Γ' σ. 389 κ. ἑ.). Ὁ *Legrand* ἰδημοσίευσεν ἐν τῷ αὐτῷ συγγράμματι ἀκριβῶς τοὺς τίτλους ἀπάντων τῶν ὑπὸ τοῦ Κοττούνιου τύποις ἐκδοθέντων ἔργων (Τόμ. Α' σ. 277 κ. ἑ., 250, 264, 299, 307, 330, 398, 432 κ. ἑ. Τόμ. Β' σ. 24, 50, 57 κ. ἑ. 96, 236. Τόμ. Ε' σ. 46, 53, 62, 71, 236, 280), ἀμοιβαίως αὐτοῦ ἐπιστολάς πρὸς τὸν Λέοντα Ἀλλάτιον (Τόμ. Γ' σ. 395 κ. ἑ.); δύο ἐπιγράμματα εἰς τιμὴν Γασπάρεως τοῦ Λουσινιανοῦ (Τόμ. Β' σ. 62 κ. ἑ.), ἀφιερωτικὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐπιγράμματα πρὸς τὸν φιλέλληνα Ἀλκίδιον (Τόμ. Α' σ. 433 κ. ἑ.) καὶ τὸ δίπλωμα δι' αὐτὸ ὁ Ψευδοπαλαιολόγος Βικέντιος Bianchi ἀνεκέρυξεν αὐτὸν ἱππότην τοῦ

Ἁγίου Γεωργίου (Τόμ. Α' σ. 247 κ. ε.). Τὰ δ' ἀνωτέρω μνημο-
νευθέντα ἑλληνικὰ ἐπιγράμματα τοῦ Κοττούνιου, ἐκδοθέντα ἐν Πα-
ταυίφ τῷ 1653, ἀφιερῶνται εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδο-
βίκον ΙΔ', προτρέπομενον ὡς καὶ οἱ εἰς οὓς ἀναφέρονται τὰ ἐπι-
γράμματα ἰσχυροὶ τῆς Γαλλίας, εἰς ἀπελευθέρωσιν τῆς δουλευούσης
Ἑλλάδος. Φαίνεται δέ, ὅτι ὁ Κοττούνιος ἀπετέλει μετὰ τοῦ Ἀθη-
ναίου Λιονάρδου Φιλαρᾶ μέλος τῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ τοῦ
δουκῆς Νιβέρνου (Nevers) ἰδρυθείσης συνωμοτικῆς ἐταιρείας. Εἰς τὴν
εὐχὴν δὲ ταύτην τῆς ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ἀναλήψεως τοῦ ἐλευθερωτικοῦ
ἔργου ἀναφέρεται καὶ ἡ τῶν ἐπιγραμμάτων προτασσομένη χαλκογρα-
φία, παριστάνουσα τὴν Ἑλλάδα ὀδηγουμένην ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ πρὸ
τοῦ θρόνου τοῦ Λουδοβίκου, ἵνα καταθέσῃ πρὸ αὐτοῦ τὸ βιβλίον τοῦ
φιλοπάτριδος Μακεδόνα καθηγητοῦ καὶ προτρέψῃ πρὸς ἀπελευθέρω-
σιν αὐτῆς. Τὴν χαλκογραφίαν ταύτην ἀνετύπωσεν ὁ κ. Σάθας ἐν τῷ
Η' Τόμῳ τῶν Μνημείων ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Θελήσας δὲ νὰ μάθω, ἂν ἐν ταῖς ἀρχαῖαις τῶν δύο Πανεπιστημίων,
ἐν οἷς ἐδίδαξεν ὁ Κοττούνιος, ὑπάρχουσιν ἔγγραφα διαφωτίζοντα τὰ
κατ' αὐτὸν, ἀπετάθην εἰς αὐτά. Καὶ παρὰ μὲν τοῦ ἐν Βονωνίᾳ φίλου
καθηγητοῦ κ. Φραγκίσκου Βερτολίνη ἔμαθον, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο κέ-
κμηται τὸ Πανεπιστήμιον ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἄλλως ὑπάρχει ὁ εἰς τὴν μνή-
μην τοῦ Κοττούνιου ἀφιερῶθεις ἐνεπιγραφὸς λίθος, οὐ τὴν ἐπιγραφὴν
ἐξέδωκεν ὁ *Legrand* (ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 390). Ὁ δὲ πρύτανης
τοῦ ἐν Παταυίφ Πανεπιστημίου κ. R. Nasini ἀνεκοίνωσέ μοι τῇ 17/30
Νοεμβρίου 1904, ὅτι ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Παταυίου
οἱ φάκελοι τοῦ παλαιοῦ ἀρχείου τοῦ Πανεπιστημίου οἱ φέροντες τοὺς
ἀριθμοὺς 605, 606, 696 καὶ 732 περιέχουσι πολλὰ ἔγγραφα καὶ ὑπο-
μνήματ' ἀναφερόμενα εἰς τὸν Κοττούνιον καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Παταυίφ
ἰδρυθὲν ἑλληνικὸν λύκειον. Εὐχῆς δ' ἔργον εἶνε, ὅπως μελετηθῶσι τὰ
ἔγγραφα ταῦτα ὑπὸ τινος τῶν ἡμετέρων.

Ἐν τέλει σημειῶνω, ὅτι τὸ Ἑλληνομουσεῖον τοῦτο, ἐν ᾧ ἐσπούδα-
σαν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας πολλοὶ Ἕλληνες, διετηρήθη μέχρι τῆς ὑπὸ
Ναπολέοντος καταλύσεως τῆς βενετικῆς πολιτείας, μετὰ δὲ τὴν ἦταν
αὐτοῦ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταυίου ἀνέκτησε τὴν δημοθεϊσάν
περιουσίαν, ἐν ἣ καὶ τὸ κληροδότημα τοῦ Κοττούνιου. Τοῦτο δ'
ἔκτοτ' ἐχρησίμευσεν, ὅπως διὰ τοῦ ἐτησίου εἰσοδήματος, ἀνερχομένου

εις 3200 ἰταλικὰς λίρας, διατηρῶνται ὡς ὑπότροφοι ὀκτώ νέοι Ἑλλη-
 ληνες σπουδάζοντες ἐν Παταυίῳ καὶ λαμβάνοντες ἕκαστος ἀνά τετρα-
 κοσίας λίρας κατ' ἔτος. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1893 κατ' ἀπόφασιν τῆς
 πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παταυίου ἕνεκα τῆς γλισχρότη-
 τος τοῦ μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου εἰς ἕκαστον τῶν ὑποτρόφων χορη-
 γουμένου ποσῶ οἱ μὲν ὑπότροφοι ἠλαττώθησαν εἰς τέσσαρας, παρί-
 χεται δ' εἰς ἕκαστον αὐτῶν χορηγία λιρῶν ὀκτακοσίων κατ' ἔτος.

— Ἀζαρίας Τζιγάλας ὁ Θηραῖος ἀρχιμανδρίτης.

Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 8232 κώδικι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βρεττανικοῦ μου-
 σείου, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα, περιέχεται ἐν φ. 132
 - 134 « Βίος τοῦ μακαρίτου καὶ ἀοιδίμου Ἀζαρίου, ἀρχιμανδρίτου
 τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, τοῦ ἐκ νήσου Σαντορίνης, συγ-
 γραφῆς παρὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου Ἀγᾶ ».

Ἐκ τοῦ βίου τούτου ἀπανθίζω τὰς ἐξῆς εἰδήσεις περὶ τοῦ βιογρα-
 φουμένου Ἀζαρίου Τζιγάλα, τηρῶν ὡς τὸ πλεῖστον τὸ ὄψος τοῦ βιο-
 γράφου. Γεννήτορας μὲν ἔσχε τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας ἐν τῇ νήσῳ
 παιδιόθεν δ' ἐαυτὸν ἀναθέμενος τῷ θεῷ, χειροτονεῖται παρὰ τοῦ τότε
 ἐπισκοπεύοντος ἐν τῇ νήσῳ ἱεροδιάκονος. Χρόνου δὲ παρελθόντος ἀπέρ-
 χεται εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ μαθητεύει παρὰ τῷ τότε ἐν τῷ κοινῷ
 σχολείῳ διδασκάλῳ Ἰακώβῳ τῷ Ἀργεῖῳ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀνα-
 νίου, ἐφημερίου τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας. Μετὰ δὲ τὴν ἔξωσιν τοῦ
 πατριάρχου Ἀθανασίου πατριαρχεύσαντος τοῦ Κυζίκου Κυρίλλου καὶ
 πρότερον ὦν φίλος τούτου διορίζεται ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης ἐκ-
 κλησίας καὶ ἦν σὺν αὐτῷ μέχρι τῆς ἐξώσεως αὐτοῦ, σπουδάζων πάν-
 τοτε καὶ ἀπ' ἄμβωνος κηρύττων. Ἐξορισθέντος δὲ τοῦ ἐκπτώτου Κυ-
 ρίλλου εἰς Βατοπέδιον, ἀπῆλθεν ὁ Τζιγάλας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πρώην
 ἡγεμόνος Μολδοβλαχίας Μιχαὴλ Ῥακοβιτza ὡς διδάσκαλος τῶν υἱῶν
 αὐτοῦ· ἀπελθὼν δ' ἐκείθεν μετέβη εἰς Μολδαβίαν παρὰ Νικολάῳ τῷ
 Μαυροκορδάτῳ, διδάσκων τὸν τούτου υἱόν. Χρόνου δὲ ἐνὸς παριπ-
 πεύσαντος αὐθις εἰς βασιλεύουσαν ἐπανῆκεν, εἶτα δὲ εἰς Θή-
 ραν, ἐνθα ἐδίδασκε τὸν εὐαγγελικὸν λόγον καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ
 ἑορτὴν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ δυτικῶν τινὲς ἐτρέπησαν εἰς τὴν ὀρθό-
 δοξον πίστιν, οἱ δυτικοὶ ἐρεθισθέντες καὶ φθονήσαντες γράφουσι κατὰ
 τούτου εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Γάλλον πρεσβευτὴν, ὅστις κατ-
 ὤρθωσε παρὰ τῇ Πύλῃ νὰ ἐξορισθῇ ὁ Ἀζαρίας. Μαθὼν δ' οὗτος ταῦτα

μεταβαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τῷ πατριάρχῃ Παΐσιῳ καὶ διενεργεῖ τὴν ἑαυτοῦ καθοδὸν εἰς τὴν πατρίδα, ὅπου καὶ διήνησε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου, ἀσχολούμενος περὶ τὴν μελέτην τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ συγγράφας διαφόρους λόγους οὓς καὶ διδασκὰς καλεῖν εἰώθαμεν. Ἐξῆσε δὲ περὶ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη. Ἐτάφη δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Τριτιανῆς ἐντὸς τοῦ καστελλίου Πύργου τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν μνημείῳ ἐκνήδευσαν κατὰ τὸ ἔτος.

Δυστυχῶς λείπει ἐν τέλει τοῦ βίου τούτου τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Ἀζαρίου Τζιγάλα, οὐδὲ γινώσκωμεν ὅπως χρόνον ἐξῆσεν ὁ μακρόβιος Θηραῖος λόγιος μετὰ τὴν πατριαρχεῖαν Παΐσιου τοῦ ἀπὸ Λαβρίας (1652-1653), ἧτις εἶνε τὸ κατώτατον ῥητῶς μνημονευόμενον ὄριον, εἰς ὃ ἐξικνουῦνται αἱ βιογραφικαὶ εἰδήσεις τοῦ Ἰωάννου Ἀγα. Τοῦτο δὲ μόνον εἶνε βέβαιον, ὅτι ἐξῆσεν ἐν τῷ 1717. Καὶ δὴ ἐν φ. 135 τοῦ αὐτοῦ κώδικος περιλαμβάνεται ἐπιστολὴ τοῦ Τζιγάλα εἰς ἐκλαμπροτάτῳ καὶ φιλομαθεστάτῳ Ἰω. Μπιζαδὲ . . . ψψζ βοηδρομικῶνος ε μεσουῦντος β.

— Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Λοπαδίου καὶ Μελιτουπόλεως.

Ὁ κ. Γρηγόριος Ἰωσηφίδης, τελειόφοιτος τῆς ἱατρικῆς, ἐπέστειλέ μοι τάδε· « Ἐν τῷ δ' τεύχει τοῦ Α' Τομοῦ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος σ. 500, προκειμένου περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Λοπαδίου, ὁ κ. Γ. Ζολώτας λέγει τάδε· « Οὕτως ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Λοπαδίου ἐμφανίζεται, κατὰ τὰς ἐμοὶ ἄχρι νῦν γνωστὰς πηγὰς, τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1256 καὶ τὸ ὕστατον ἐν ἔτει 1346. Συγχρόνως ἡ ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη φέρει ἐν ἔτει 1315 καὶ προσηγορίαν ἑτέραν, τὴν τῆς Μελιτουπόλεως, ἧτις ἦτο ἀρχαία ἰδιώνυμος ἀρχιεπισκοπὴ τῆς μητροπόλεως Κυζίκου κτλ. ». Τὸ συμπέρασμα τοῦτο τοῦ λογίου γυμνασιάρχου Χίου ἐξελέγχει ἡμαρτημένον συνοδικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ Αὐτωρειανοῦ, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1213 καὶ ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν ῥήγαν Ἀρμενίας, Κιλικίας καὶ Ἰσαυρίας. Διὰ τοῦ γράμματος τούτου ὁ πατριάρχης διαβεβαίωσι τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος βασιλέα, ὅτι ὁ γάμος τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Νικαίας Θεοδώρου Λασκάρως θὰ τελεσθῆ κατὰ τὰ νόμιμα τῆς ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως ἐπεθύμει καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Λάσκαρις. Ἐν τῷ γράμματι τούτῳ, ὅπερ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Παύλῳ μετὰ ῥωσικῶν σχολίων ἐν τοῖς Βυζαντιακοῖς Χρονικοῖς τοῦ ἐν Κωνσταν-

τινουπόλει ρωσικού Ἰνστιτούτου σ. 160-166 ὑπογράφεται σὺν ἄλλοις καὶ ὁ Λοπαδίου καὶ Μελιτουπόλεως Νικηφόρος, ὅστις ἴσως ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Λοπαδίου, κτισθέντος πιθανῶς μικρὸν πρὸ τοῦ ἔτους 1097 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ὡς προπυργίου τῆς Προύσης κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν Σελτζούκων.

αἴ Εἶπεται λοιπὸν ἐνταῦθεν ὅτι ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Λοπαδίου ἤδη ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς συστάσεως ἠνώθη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Μελιτουπόλεως καὶ τοιαύτη παρέμεινε μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τοῦ Λοπαδίου συμβάσης τῷ 1330 καὶ οὐχὶ ὡς ὁ κ. Γ. Ζολώτας γράφει ὅτι ἠνώθη μετὰ τῆς Μελιτουπόλεως τῷ 1315. Πλείονα περὶ Λοπαδίου βλέπε ἐν τῷ Συμπληρώματι τοῦ Ἐγκύκλιου παιδικοῦ λεξικοῦ τοῦ κ. Μπάρτ σ. 551».

— **Πατριτζάνα, πατριτζάνα.** Ὁ ἐν Ἀμαλιαπόλει παρὰ τὸν Ἀλμυρὸν κ. Ἀστ. Ἀλέξανδρος ἔγραψέ μοι τῇ 1 Αὐγούστου 1905 τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν· αἴ Αναφερόμενος εἰς ὅσα περὶ μελιτζάνας ἀνέγνωσα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι ἐν Τόμ. Α' σ. 437 καὶ Β' σ. 160 σημειῶ ὑμῖν ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ἐδώδιμον τοῦτο καλεῖται ἐν Θεσσαλίᾳ (ἀγνοῶ ἂν καὶ ἀλλαχοῦ) καὶ πατριτζάνα. ἔτι δὲ καὶ πατριτζάνα, ἅτινα εἶνε τ' αὐτὰ, νομίζω, μὴ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καρολίδου σημειούμενα badirdjan καὶ badlidjan.

αἴ Συνωνύμως δὲ πρὸς ἐν τῶν ἀνωτέρω, ἧτοι πατριτζάνα, καλοῦσιν οἱ βλαχόφωνοι ποιμένες τῆς τε Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, οἱ κοινῶς Ἀρβανιτόβλαχοι, μεγάλα τινα βελόνια ὁμοιάζοντα πρὸς τὰς κοινὰς σακκορράφας ἄνευ ὅμως πλατείας αἰχμῆς, τὰ ὅποια συνήθως μεταχειρίζονται οὗτοι πρὸς ῥαφήν τῶν χονδρῶν αὐτῶν ἔνδυμάτων.

αἴ Πῶς ἄρα προήλθεν ἡ συνωνυμία αὕτη μεταξὺ ὄλων διαφόρων ἀντικειμένων ; ».

— **Προσθήκη εἰς τὰ περὶ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν.** Κατὰ φιλικὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει κ. Χρυσοστόμου Λαυριώτου ἐν διφύλλῳ χαρτῶφ ἀπολεσθέντος κώδικος ἢ ἀποσπασθέντι τοῦ κώδικος εἰς ὃν ἀνήκει, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Λαύρας, εὔρηται τὸ ἐξῆς αἴ Ἐπίγραμμα ἐγκυριαγμένον ἐν πέτρᾳ ἐνὶ τῶν μαρμάρων ἐν Ἀθήναις·

Ἔστις καὶ τίνος ἄμει τὰ πρόσθεν γράμματα φράσσει
ἀμφὶ ἐμῆς μοίρας πᾶς ἐδάκρυσε λείως

οὐνεκεν οὐκ ἔφθην γλαίαν περὶ αὐγέην θέσθαι
 κώμῳ ἐν ἡγαθίῳ παυσαμένος βίотου n.

Ἔχομεν δὴλα δὴ καὶ ἐν τῷ κώδικι τῆς Λαύρας τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἀθηναϊκὴν ἐπιγραφὴν (C. I. A. Τόμ. Γ' μέρ. α' σ. 159 ἄρ. 751) ἣν εἶδομεν (Νέου Ἑλληνομνημόνος Τόμ. Α' σ. 270 κ. ἑ.) ἀντιγεγραμμένην ἐν τῷ Cod. Reg. Svec. 166 τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἐν δύο κώδιξι τῆς Ἀδελφειακῆς βιβλιοθήκης. τῷ N 231 sup. καὶ τῷ Q 114 sup.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ διφύλλῳ εὐρίσκεται καὶ τὸ βυζαντικὸν ἐπίγραμμα τὸ ἐν τῇ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησίᾳ Σοφίᾳ καὶ Βάκχου, τῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων λεγομένῃ Μικρᾷ ἀγίᾳ Σοφίᾳ, τὸ ἀρχόμενον διὰ τοῦ στιχοῦ Ἄλλοι μὲν βασιλεῖς ἐτιμήσαντο θανόντας Ἴδε Σβαρλάτου Βυζαντίου Κωνσταντινούπολιν Τόμ. Α' σ. 266 Πρῶτασσονται δὲ τοῦ ἐπιγράμματος τάδε: . . . ἐν τῷ τουρλέῳ τῆς ἀγίας Σοφίας κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἔγραψε δὲ τὰ παρόντα Ἰωάννης μητροπολίτης Μελιτινῆς. Ὁμοίως δ' εὐρίσκεται τὸ σημείωμα τοῦδε: τὰ ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἅτινα τὴν τῆς ἀγίας Σοφίας κτίσιν ὄντο εἰσι 6349 ἰνδικτιῶνος ὄης. α Ταῦτα δὲ πάντα διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἐγράφησαν. καθ' ἃ φαίνεται μοι, ἐπιστελλεῖ ὁ κ. Χρυσόστομος, τὸν δεκάτον ἕκτον ἢ δεκάτον ἑβδόμον αἰῶνα. Πῶς ὁμοῦ ταῦτα συμβεβαστιον οὐκ ἔχω τι σφίσι εἰπεῖν· ἐκ πολλῶν δὲ ἰσως ὑποθέσεων παραδεχομαι τὴν ἐξῆς· ὁ γράψας, μὴ γνωστῆς ἀκριβῆς τῶν πραγμάτων, εἶχεν ἰσως ὑπ' ὄψει τὸ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἀρκετὰ φαίνεται ἐνωρὶς ἀποδοθὲν ὄνομα Κιουτσούκ ἀγίᾳ Σοφίᾳ = μικρᾷ ἀγίᾳ Σοφίᾳ (Βυζαντίου ἐνθ' ἄν.), γράφων δὲ καθ' ἣν ἀνωτέρω εἶκασα ἐποχὴν καὶ θελών να τρέψη τα μετὰ Χριστὸν ἔτη εἰς ταιαῦτα ἀπὸ κτίσεως κόσμου, γράφων βεβαίως τοὺς ἀριθμοὺς ἀραβικοῖς ψηφίοις, ἀντὶ να γράψη 5508 + 541 ἔγραψε 5808 + 541 = 6349 n.

Ὁ δὲ κ. Δομίνικος Bassi ἀνεκοίνωσέ μοι ἐκ Μεδιολάνων, ὅτι ὁ Ἀμβροσιακὸς J 224 inf., πολυμαθῆς κώδιξ τοῦ 15-15' αἰῶνος, περιλαμβάνει ἐν μὲν φ. 57^b τὰ ἐπιγράμματα C. I G. ἄρ. 2237, 2236, 2229, 2240, 2415, 2569, ἐν δὲ φ. 58^b τὸ ἐπίγραμμα C. I G. 686? καὶ τὸ δεκάστιχον ἐκεῖνο ἐν προκονήσῳ τὸ ἀρχόμενον διὰ

τῶν λέξεων καὶ τίνα σ' ὃ δάμαρ τό ἐκδοθῆν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνο-
 μνήμονι Τόμ. Α' σ. 275, περί οὐδὲ καὶ τα γραφέντα ὑπὸ τοῦ κ. Γ.
 Ζολώτα ἐν Τόμ. Β' σ. 241 κ.ί. Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἐπιγράμματα,
 ὡς ἤδη γινώσκει ὁ ἀναγνώστης τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος ἐκ τῶν
 ῥηθέντων ἐν Τόμ. Α' σ. 273 κ.ί., περιλαμβάνονται καὶ ἐν τῷ Ἀμ-
 βροσιακῷ κώδικι N 234 sup. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι ἅπαντα ταῦτα
 τὰ ἐπιγράμματα φέρονται ἀντιγεγραμμένα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κώδιξι
 κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν· λίαν δ' ἐνδιαφέρουσα θὰ ἦτο ἡ ἀντιβολὴ αὐ-
 τῶν, ἐξ ἧς πιθανώτατα ἤθελε καταλειχθῆ ὁπότερος τῶν βιβλιογράφων
 ὑπῆρξεν ὁ ἐκ τοῦ ἄλλου ἀντιγράφας.

— **Προσθήκη εἰς τὰ περὶ Ἀψαρτίων.** Εἰς τὰ περὶ Ἀψαρτίων γεγραμμένα ἀνωτέρω ἐν σ. 93 κ.ί. προστεθῆτω, ὅτι Ἀψαρτίος ἦτο ἐκ μητρὸς καὶ ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Ἀπόστολος Τζιγρᾶς. τὸ δα-
 πᾶναις ἐξεδόθη τῷ 1631 ἐν Βενετίᾳ παρ' Ἀντωνίῳ τῷ Ἰουλιανῷ το
 Βιβλίον ἱστορικὸν τοῦ Ψευδοδωροθέου Μονεμβασίας κατ' αὐτὰ τὰ λε-
 γόμενα ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ βιβλίου, ὃν ἶδε παρὰ *Legrand* (*Biblio-*
graphie Hellénique... au dix-septième siècle Τόμ. Α' σ. 298).

— **Ἡ μονωδία τοῦ Σταφιδάκη.** Ὅτ' ἐγρχοντα ἐν σ.
 368 κ.ί. τοῦ Τόμου Α' τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος περὶ τῆς μονω-
 δίας τοῦ Σταφιδάκη ὡς ἀναφερομένης εἰς Μιχαὴλ Παλαιολόγον Β',
 διέλαθε με, ὅτι εἰς τὸν αὐτὸν Παλαιολόγον εἶχε διὰ βραχείων ἀπα-
 δεῖξει ἀναφερομένην αὐτὴν ἤδη ὁ κ. Ριχάρδος Förster ἐν τῇ *By-*
zantinische Zeitschrift Τόμ. Θ' (1900) σ. 381. Εὐχῆς δ' ἔργον
 θὰ ἦτο νὰ ἐκδοθῆ ὅσον ἐνεστί τάχιστα τὸ παρασκευαζόμενον ὑπὸ τοῦ
 κ. Marc καθολικὸν εὐρετήριον τῆς ἐν τῷ πολυτίμῳ καὶ πλουσιωτάτῳ
 τούτῳ περιοδικῷ περιεχομένης παντοίας ὕλης, δι' οὗ θὰ καταστῶσιν
 ἀδύνατοι παρόμοιαι ἄλλως δυσἀπόφευκτοι παραδρομαί.

— **Παράρρημα ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ Ἀλεξίου Γ' τοῦ
 Κομνηνοῦ.** Ἐν Τόμ. Β' σ. 198 στ. 17 τοῦ Νέου Ἑλληνομνή-
 μονος πρόθεσ μετὰ τὴν λέξιν ἀποπεμφθήσεται τὰς ἐκπεσοῦσας λέ-
 ξεις καὶ ἀναγκασθήσεται.

— **Σουμακῆ ἀντὶ σουμανῆ.** Ἀνωτέρω ἐν σ. 355 στ. 23
 ἀντὶ σουμανῆ γράφε σουμακῆ. Σημαίνει δ' ἡ λέξις τουρκιστικὸν πο-
 λυχρωμον μέγμαρον. Ἐσήμαινε δὲ παρ' ἡμῶν ἄλλοτε καὶ τὴν διὰ μαρ-
 μαροειδοῦς πολυχρωμίαν βαφὴν τῆς κεφαλίδος (κόψεως) τῶν βιβλίων.